

PREZES URZĘDU REGULACJI ENERGETYKI

**MAPA DROGOWA
uwolnienia cen gazu
ziemnego**

Warszawa, styczeń 2013 r.

Spis treści:

Objaśnienia zastosowanych skrótów i pojęć:.....	3
1. Wprowadzenie.....	6
2. Ocena rynku gazu ziemnego na tle przesłanek niezbędnych dla uznania rynku za konkurencyjny – sytuacja wyjściowa.....	9
2.1. Liczba uczestników i ich udział w rynku.....	9
2.2. Przejrzystość struktury rynkowej.....	10
2.3. Zasady funkcjonowania rynku.....	10
2.4. Bariery dostępu do rynku.....	11
2.5. Równoprawne traktowanie uczestników rynku.....	13
2.6. Dostęp do informacji rynkowej.....	13
2.7. Skuteczność kontroli i zabezpieczeń przed nadużywaniem pozycji dominującej ...	14
2.8. Dostęp do wysokowydajnych technologii.....	15
3. Plan priorytetowych działań.....	16
Priorytet I. Stworzenie podstaw do uwolnienia cen dla odbiorców komercyjnych.....	16
Działanie 1.1 Uruchomienie płynnego rynku hurtowego.....	16
Działanie 1.2 Usprawnienie zmiany sprzedawcy gazu ziemnego.....	17
Działanie 1.3. Zmiany w umowach kompleksowych PGNiG.....	18
Priorytet II. Rozwój konkurencji na krajowym rynku gazu ziemnego i integracja z rynkami regionalnymi UE.....	19
Działanie 2.1 Wprowadzenie narzędzi stymulowania zachowań prorynkowych na rynku gazu ziemnego.....	19
Działanie 2.2 Zagwarantowanie niezależności regulatora rynku gazu ziemnego.....	20
Działanie 2.3. Zwiększenie przejrzystości hurtowego rynku gazu ziemnego.....	21
Działanie 2.4 Rozbudowa infrastruktury gazowej.....	22
Działanie 2.5 Harmonizacja kodeksów sieci oraz zasad ustalania taryf przesyłowych w ramach UE.....	22
Działanie 2.6 Wypracowanie i implementacja zasad docelowego modelu rynku gazu na poziomie regionalnym oraz w UE.....	23
Priorytet III. Stworzenie warunków do uwolnienia cen dla małych odbiorców i gospodarstw domowych.....	25
Działanie 3.1 Ustalenie zasad i procedury zmiany sprzedawcy.....	25
Działanie 3.2 Działalność informacyjno-edukacyjna.....	25
Działanie 3.3 Ochrona odbiorcy wrażliwego.....	26
4. System monitorowania realizacji działań.....	27

Objaśnienia zastosowanych skrótów i pojęć:

- **PUG, Program** - Program Uwalniania Gazu (*ang. GRP - Gas Release Programme*), polegający na sprzedaży aukcyjnej przez przedsiębiorstwo posiadające pozycję monopolistyczną bądź dominującą do innych sprzedawców określonych wolumenów gazu ziemnego, bez konieczności zmiany warunków kontraktów importowych. Bezpośrednim efektem PUG jest wzrost liczby przedsiębiorstw zajmujących się handlem gazem ziemnym na poziomie hurtowym i detalicznym, zdolnych do składania konkurencyjnych ofert odbiorcom końcowym
- **Zespół Doradczy** - Zespół Doradczy ds. związanych z liberalizacją rynku gazu, powołany przez Międzyresortowy Zespół do Spraw Realizacji „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” Zarządzeniem jego Przewodniczącego z dnia 6 grudnia 2010 r.; skład Zespołu Doradczego wchodzi stali przedstawiciele wyznaczeni przez: Ministra Gospodarki, Ministra Skarbu Państwa, Ministra Środowiska, Ministra Infrastruktury, Ministra Spraw Zagranicznych, Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Izbę Gospodarczą Gazownictwa
- **Prezes URE** - Prezes Urzędu Regulacji Energetyki
- **Prezes UOKiK** - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
- **PGNIG** - Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.
- **Gaz - System** - OGP Gaz - System S.A.
- **giełda** - giełda towarowa w rozumieniu ustawy z dnia 29 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. Nr 103, poz. 1099) lub obrót towarami giełdowymi organizowany przez podmiot prowadzący na terytorium RP rynek regulowany w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. Nr 183, poz. 1538)
- **market maker** - animator rynku – podmiot zajmujący się podtrzymaniem płynności rynku polegającym na umieszczaniu na rynku jednocześnie zleceń kupna i sprzedaży, pod warunkami określonymi przez giełdę, co do minimalnej i maksymalnej liczby zleceń oraz odchyłeń cenowych
- **UE** - Unia Europejska
- **ACER** - Agencja ds. współpracy europejskich regulatorów, powołana Rozporządzeniem Rady i Parlamentu Europejskiego (WE) 713/2009 w sprawie ustanowienia Agencji Współpracy Organów Regulacji Energetyki
- **CEER** – Rada Europejskich Regulatorów Energetyki
- **ENTSOG** - zrzeszenie europejskich operatorów, powołane na mocy Rozporządzenia Rady i Parlamentu Europejskiego (WE) nr 715/2009 w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego
- **III Pakiet energetyczny** - składa się z dwóch dyrektyw - dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego (2009/73/WE), (dalej: dyrektywa gazowa) i wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej (2009/72/WE) oraz trzech rozporządzeń (w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego ((WE) nr 715/2009), w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej ((WE) nr 714/2009) oraz w sprawie ustanowienia Agencji Współpracy Organów Regulacji Energetyki ACER ((WE) nr 713/2009). Wszystkie te akty prawne zostały przyjęte 13 lipca 2009 r. i weszły w życie 3 marca 2011 r.

- **ustawa** - Prawo energetyczne - ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059)
- **ustawa o zapasach gazu** - ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 52, poz. 343, z późn.zm.)
- **ustawa o giełdach towarowych** - ustawa z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. z 2010 r. Nr 48, poz. 284, z późn. zm.).
- **rozporządzenie systemowe** - Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (Dz. U. Nr 133, poz. 891, z późn.zm.)
- **rozporządzenie taryfowe** - Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 6 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi (Dz. U. Nr 28, poz. 165)
- **rozporządzenie ws. dywersyfikacji dostaw gazu** - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy (Dz. U. Nr 95, poz. 1042)
- **IRiESP, Kodeks Sieci** - Instrukcja Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej - dokument określający warunki świadczenia usług przesyłania paliw gazowych
- **IRiESD** - Instrukcja Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej - dokument określający warunki świadczenia usług dystrybucji paliw gazowych
- **LNG** - gaz skroplony (*ang. Liquefied Natural Gas*)
- **SGT** - System Gazociągów Tranzytowych
- **odbiorca komercyjny** - odbiorca przyłączony do sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej zamawiający moc umowną powyżej 10 m³/h
- **odbiorca w gospodarstwie domowym** - odbiorca dokonujący zakupu paliw gazowych wyłącznie w celu ich zużycia w gospodarstwie domowym, zakwalifikowanego do grup taryfowych dla gazu wysokometanowego od W1 do W4
- **mały odbiorca** - odbiorca w gospodarstwie domowym lub odbiorca zamawiający moc umowną do 10 m³/h nie będący gospodarstwem domowym
- **odbiorca końcowy** – podmiot dokonujący zakupu gazu ziemnego na własny użytek
- **TPA** - zasada Dostępu Osób Trzecich (*ang. Third Part Access*)
- **taryfa entry-exit** - taryfa wejście-wyjście, zgodnie z którą stawki za zdolności przesyłowe dla punktów wejścia i wyjścia z systemu są kalkulowane odrębnie. Również oferowanie zdolności przesyłowych dla punktów wejścia i wyjścia następuje niezależnie od siebie
- **take or pay** - zasada „bierz lub płać”, która oznacza konieczność systematycznego odbioru umownie określonych ilości gazu ziemnego, pod rygorem płacenia kar
- **Docelowy model rynku gazu (Gas Target Model)** - wypracowywana przez regulatorów europejskich wizja docelowego rynku gazu ziemnego w ramach UE w horyzoncie 2020 r. Wyniki prac regulatorów zostały opublikowane w dokumencie pt. *CEER Vision for a European Gas Target Model*, dokument dostępny na stronie internetowej: <http://www.energy->

regulators.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_CONSULT/CLOSED%20PUBLIC%20CONSULTATIONS/GAS/Gas_Target_Model/CD/C11-GWG-82-03_GTM%20vision_Final.pdf

Dla potrzeb niniejszego dokumentu, sformułowania:

- ***uwolnienie cen, zwolnienie cen*** oznaczają zwolnienie z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzania Prezesowi URE,
- ***rynek hurtowy*** rozumiany jest jako rynek, na którym odbywają się transakcje sprzedaży gazu ziemnego do spółek obrotu. Spółki obrotu na tym rynku nabywają paliwo w celu dalszej odsprzedaży,
- ***rynek detaliczny*** rozumiany jest jako rynek, na którym odbywają się transakcje sprzedaży gazu ziemnego do odbiorców końcowych.

1. Wprowadzenie

Obecnie w Polsce istnieje obowiązek przedkładania przez przedsiębiorstwa energetyczne do zatwierdzenia przez Prezesa URE taryf na gaz ziemny sprzedawany do wszystkich grup odbiorców, w tym również na rynku hurtowym. Obowiązek ten jest postrzegany jako główna bariera rozwoju konkurencyjnego rynku gazu ziemnego i stoi w sprzeczności z celami drugiego i trzeciego pakietu dyrektyw rynkowych. Z tego względu w 2009 r. Komisja Europejska wszczęła postępowanie przeciwko Polsce o naruszenie dyrektywy 2003/55/WE¹ w związku z utrzymywaniem regulowanych cen gazu ziemnego, w szczególności dla odbiorców komercyjnych. Uznanie tego zarzutu za uzasadniony przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości narazi Polskę na wysokie kary².

Art. 49 ustawy – Prawo energetyczne daje możliwość Prezesowi URE zwolnienia przedsiębiorstw energetycznych z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia, tylko w sytuacji jeżeli stwierdzi, że działają one w warunkach konkurencji. Przepis ten szczegółowo precyzuje cechy rynku, jakie powinny być brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o zwolnieniu z tego obowiązku. Jednakże, jak wykazano w dalszej części dokumentu, rynek gazu ziemnego w Polsce nie posiada obecnie cech właściwych dla rynku konkurencyjnego, umożliwiających zwolnienie przedsiębiorstw działających na tym rynku z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia. Na rynku gazu ziemnego pozbawionym administracyjnej regulacji cen swobodna możliwość wyboru konkurencyjnej oferty innego sprzedawcy jest jedynym narzędziem ochrony odbiorcy przed nieuzasadnionym wzrostem cen. Obecnie polski rynek gazu ziemnego takich możliwości nie zapewnia. Z tego względu dla uwolnienia cen gazu ziemnego spod administracyjnego nadzoru konieczne jest wdrożenie pakietu działań przewidzianych w niniejszym dokumencie, mających na celu stworzenie właściwych warunków dla rozwoju konkurencji.

Przedkładana *Mapa drogowa uwolnienia cen gazu ziemnego* (zwana dalej: „Mapą”) jest realizacją:

- działania 5.6. określonego w załączniku 3 do "Polityki energetycznej Polski do 2030 roku" (przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r.), które zobowiązuje Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki do opracowania i opublikowania mapy drogowej dojścia do konkurencyjnego rynku gazu ziemnego, określającej pakiet działań eliminujących bariery rynkowe i zapewniających faktyczny rozwój rynku gazu ziemnego w tym zmianę mechanizmów regulacji wspierających konkurencję na rynku gazu ziemnego i wprowadzenia rynkowych metod kształtowania cen gazu ziemnego;
- zaleceń Zespołu Doradczego ds. związanych z liberalizacją rynku gazu ziemnego;
- rekomendacji zawartych w Informacji Prezesa URE na posiedzenie *Zespołu ds. Realizacji Polityki energetycznej Polski do 2030 r. w dn. 2 sierpnia 2011 r.* w sprawie przeprowadzania badania ankietowego na temat warunków liberalizacji rynku gazu ziemnego w Polsce, które zostały przyjęte przez ten Zespół;

¹ Dyrektywa 2003/55/WE dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego została zastąpiona przez dyrektywę 2009/73/WE.

² Wysokość kar za naruszenie dyrektyw UE została określona przez Komisję Europejską w Komunikacie - Stosowanie art. 260 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Dostosowanie stawek bazowych stanowiących podstawę do obliczania kary ryczałtu i okresowej kary pieniężnej proponowanych przez Komisję Trybunałowi Sprawiedliwości w postępowaniach o naruszenie, SEC (2010) 923. Z komunikatu tego wynika, iż dla Polski kara może osiągnąć poziom nawet 270 tys. euro za każdy dzień naruszenia prawa UE licząc od dnia wyroku ETS.

- zobowiązania Polski przedstawione w odpowiedzi na uzasadnioną opinię Komisji Europejskiej³ dotyczącą naruszenia dyrektyw rynkowych. Polska zobowiązała się do przyspieszenia zmian na polskim rynku gazu ziemnego umożliwiających uwolnienie cen gazu ziemnego z obowiązku przedkładania ich do zatwierdzenia.

Dokument uwzględnia:

a) kontekst krajowy, w tym w szczególności:

- wymagania określone w art. 49 ustawy - Prawo energetyczne na podstawie których Prezes URE ocenia stan rozwoju konkurencji i podejmuje decyzję o uwolnieniu cen;
- uzgodnienia dokonane na forum Zespołu Doradczego.

b) kontekst europejski, w tym w szczególności:

- konkluzje Rady Europejskiej z 4 lutego 2011 r. zobowiązujące państwa członkowskie do zakończenia do 2014 r. procesu pełnej integracji europejskiego rynku energii elektrycznej i gazu ziemnego, tak by umożliwić swobodny przepływ gazu ziemnego i energii elektrycznej w granicach UE;
- wykonanie postanowień III pakietu energetycznego, w tym działania europejskich regulatorów w ramach struktury ACER i europejskich operatorów systemów przesyłowych w ramach ENTSO-G dotyczące ujednolicenia zasad funkcjonowania europejskich rynków gazu ziemnego.

Dokument zawiera:

- ocenę stanu rynku gazu ziemnego w Polsce;
- propozycje programu działań niezbędnych do osiągnięcia zmian systemowych na krajowym rynku gazu ziemnego prowadzące do rozwoju konkurencji i w konsekwencji uwolnienia cen gazu ziemnego dla wszystkich odbiorców;
- propozycję programu działań niezbędnych do osiągnięcia harmonizacji krajowego rynku gazu ziemnego z rynkiem europejskim, prowadzącej do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego na warunkach konkurencyjnych w ramach UE;
- monitorowanie realizacji programu działań i wyników tych działań oraz osiągniętych celów.

Realizacja proponowanego w Mapie programu działań powinna umożliwić:

- osiągnięcie zmiany struktury podmiotowej na rynku gazu ziemnego, wykreowanie publicznego obrotu gazem ziemnym i uwolnienie cen gazu ziemnego dla rynku hurtowego i odbiorców komercyjnych,
- rozwój transparentnego rynku hurtowego gazu ziemnego oraz mechanizmów zmiany sprzedawcy na rynku detalicznym i uwolnienie cen gazu ziemnego dla małych odbiorców oraz odbiorców w gospodarstwach domowych,
- harmonizację rynkowych zasad funkcjonowania rynku i instytucji rynkowych w oparciu o kodeksy sieci opracowywane w ramach ACER i ENTSOG, zgodnie z docelowym modelem rynku gazu ziemnego,
- wzmocnienie i zabezpieczenie pozycji odbiorców końcowych.

³ Uzasadniona opinia skierowana do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 258 TFUE w związku z naruszeniem art. 3 ust.1 w związku z art. 3 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/55/WE.

Osiągnięcie celów Mapy wymaga skoordynowanych działań organów państwa i z tego względu jego treść po akceptacji przez Międzyresortowy Zespół do spraw Realizacji „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” wytycza kierunki działania organów administracji odpowiedzialnych za kształtowanie przepisów prawnych oraz regulację funkcjonowania rynku gazu.

2. Ocena rynku gazu ziemnego na tle przesłanek niezbędnych dla uznania rynku za konkurencyjny – sytuacja wyjściowa

Art. 49 ustawy – Prawo energetyczne wskazuje kryteria, jakie muszą być spełnione, aby uznać rynek gazu ziemnego za konkurencyjny. Poniżej dokonano oceny obecnego stanu konkurencji na rynku gazu ziemnego w Polsce w świetle tych kryteriów.

2.1. Liczba uczestników i ich udział w rynku

Rynek gazu ziemnego w Polsce jest w zasadzie rynkiem jednego sprzedawcy, którym jest PGNiG.

Podmiot ten pozyskuje gaz ziemny z własnych kopalń oraz z importu i sprzedaje go bezpośrednio odbiorcom końcowym. Krajowe wydobycie gazu ziemnego pokrywa ok. 30% zapotrzebowania odbiorców. Pozostała część zapotrzebowania pokrywana jest poprzez realizację kontraktów importowych, w tym przede wszystkim kontraktu długoterminowego zawartego z rosyjską spółką OOO „Gazprom Eksport” zapewniającego dostawę gazu ziemnego w oparciu o klauzulę *take or pay*. Import z kierunku wschodniego pokrywa ok. 63% zapotrzebowania krajowego na gaz ziemny. Dostawy te uzupełniane są dostawami w ramach nabycia wewnątrzspółnotowego z Niemiec i Czech w ilości ok. 7% zapotrzebowania.

Obecnie w Polsce rynek hurtowy gazu ziemnego, na którym oferowany jest gaz ziemny do dalszej odsprzedaży, funkcjonuje w niewielkiej skali. Obrót hurtowy w kraju stanowi 2 % zapotrzebowania krajowego na gaz. Na tym rynku PGNiG ma pozycję dominującą – ponad 95% udziału. Udział PGNiG w rynku detalicznym, tj. sprzedaży do odbiorców końcowych, wynosi 96%. Wskaźnik koncentracji na tym rynku, tj. wskaźnik HHI⁴ wyniósł w 2011 r. 9288 i jest jednym z najwyższych w UE.

Sprzedaż gazu ziemnego do odbiorców końcowych jest realizowana za pośrednictwem umów kompleksowych⁵, których rozdzielenie na umowę dystrybucyjną i umowę na sprzedaż gazu ziemnego w niektórych grupach odbiorców napotyka na bariery ekonomiczne. Ryzyka klauzul *take or pay* z kontraktów importowych są zazwyczaj przenoszone w umowach sprzedaży na dużych odbiorców a wielomiesięczne terminy wypowiedzenia umów sprzedaży gazu ziemnego stanowiły dodatkowe ograniczenia dla tych odbiorców. W konsekwencji w 2011 r. na rynku gazu ziemnego odnotowano jedynie 3 przypadki zmiany sprzedawcy.

Pozostałe 4 % sprzedaży gazu ziemnego na rynku detalicznym realizuje kilka podmiotów, które odsprzedają gaz ziemny nabywany od PGNiG odbiorcom końcowym przede wszystkim za pośrednictwem własnych, lokalnych sieci dystrybucyjnych. W obszarze rynku detalicznego funkcjonuje także kilka podmiotów dokonujących sprzedaży LNG.

Obecna, zmonopolizowana struktura sektora gazowniczego nie sprzyja funkcjonowaniu mechanizmów konkurencji na rynku. Aby na rynku można było mówić o konkurencji, odbiorca końcowy powinien mieć możliwość wyboru z co najmniej dwóch alternatywnych ofert sprzedaży gazu ziemnego przygotowanych przez niezależne od siebie przedsiębiorstwa. Nie będzie to możliwe bez zapewnienia równego dostępu do gazu ziemnego na rynku

⁴ Wskaźnik HHI określający stopień koncentracji i poziom konkurencji na danym rynku, liczony jest jako suma kwadratów udziałów w sprzedaży wszystkich przedsiębiorstw działających na tym rynku.

⁵ Umowa kompleksowa jest to umowa zawierająca postanowienia umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji paliw gazowych albo umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji paliw gazowych i umowy o świadczenie usługi magazynowania paliw gazowych.

hurtowym dla wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw energetycznych. Rynek hurtowy powinien uzyskać płynność tak, aby każdy zainteresowany podmiot mógł nabyć gaz ziemny w celu dalszej odsprzedaży lub na potrzeby własne. Stworzenie takiego rynku wymaga nałożenia zobowiązania do sprzedaży określonej ilości gazu na rynku hurtowym na podmiot dominujący na tym rynku w drodze przepisów prawnych lub w drodze polityki właścicielskiej.

2.2. Przejrzystość struktury rynkowej

Istotą wprowadzania konkurencji na rynkach takich jak rynek energii elektrycznej czy gazu ziemnego, jest rozdział działalności świadczenia usług infrastrukturalnych od działalności handlu towarami, a przede wszystkim wydzielenie ze struktur przedsiębiorstw pionowo zintegrowanych niezależnych operatorów: systemu przesyłowego, systemów dystrybucyjnych i systemu magazynowego. W wyniku realizacji tych wymogów na polskim rynku gazu ziemnego działa:

- **Operator Systemu Przesyłowego (OSP)** – OGP Gaz-System S.A, jest to odrębna spółka Skarbu Państwa, która pełni funkcje operatorskie dla krajowego systemu przesyłowego oraz SGT;
- **Operatorzy Systemów Dystrybucyjnych (OSD)** – funkcje te pełni 36 podmiotów działających w przedsiębiorstwach pionowo zintegrowanych, w tym przede wszystkim 6 OSD wyodrębnionych pod względem prawnym, należących do grupy kapitałowej PGNiG;
- **Operator systemu magazynowania (OSM)** – Operator Systemu Magazynowania Sp. z o.o. – spółka należąca do grupy kapitałowej PGNiG;
- **Spółki obrotu gazem ziemnym**, w tym spółki posiadające koncesję na obrót gazem ziemnym z zagranicą. Na rynku gazu koncesję na obrót paliwami gazowymi posiada 90 podmiotów, natomiast w strukturze PGNiG cała działalność handlowa obejmująca import i sprzedaż do odbiorców końcowych jest przedmiotem działalności spółki-matki.

Pomimo spełnienia formalnych wymogów związanych z rozdziałem działalności sieciowej oraz handlowej, brak faktycznych warunków do rozwoju konkurencji powoduje, że odbiorcy nie są w stanie osiągać korzyści wynikających z tego rozdziału, które są możliwe do uzyskania dopiero w warunkach dobrze działającej konkurencji. Brak jest dodatkowej infrastruktury rynku, w tym publicznych i transparentnych platform obrotu, które zapewniałyby równy dostęp do zróżnicowanych produktów na konkurencyjnych zasadach.

2.3. Zasady funkcjonowania rynku

Zasady funkcjonowania rynku gazu ziemnego są ustalone w ustawie – Prawo energetyczne oraz w rozporządzeniach wykonawczych prawa krajowego i rozporządzeniach UE, w szczególności dotyczących funkcjonowania regulowanej, tj. infrastrukturalnej części systemu gazowniczego oraz kalkulacji taryf na paliwa gazowe. Zasady te zostały wdrożone do instrukcji ruchu i eksploatacji sieci gazowniczych oraz programów zgodności opracowanych przez operatorów systemów gazowniczych i zatwierdzonych przez Prezesa URE.

W części obejmującej obrót gazem ziemnym, z uwagi na zmonopolizowaną strukturę podmiotową i brak dodatkowej infrastruktury rynkowej (giełdy, platformy obrotu) handel gazem ziemnym to rynek kontraktów bilateralnych (OTC), w których cena jest aktualizowana po każdej zmianie taryfy zatwierdzanej przez Prezesa URE.

Pomimo, że formalnie odbiorcy uzyskali prawo do zmiany sprzedawcy (odbiorcy komercyjni w 2004 r., odbiorcy w gospodarstwach domowych w 2007 r.) w praktyce korzystanie z tego prawa jest bardzo utrudnione. Próby wejścia nowych sprzedawców i podejmowane przez odbiorców próby zmiany sprzedawcy kończyły się bardzo często niepowodzeniem. Brak efektywnego środowiska formalnego i wystarczającego potencjału administracyjnego powoduje, że również czas rozstrzygania sporów, z którymi uczestnicy zgłaszają się do regulatorów, nie spełnia 2-miesięcznego wymogu określonego w wymaganiach dyrektywy rynkowej.

Praktycznie nie funkcjonuje rynek kontraktów terminowych, krótszych niż roczne. Odbiorcy nie mają możliwości zdywersyfikowania dostaw gazu ziemnego i praktycznie żadnego wpływu na ceny, niezależnie od stałości i wielkości poboru.

Na faktyczne prorynkowe zmiany oczekują duzi odbiorcy komercyjni gazu ziemnego (w tym elektroenergetyka) działający w środowisku rynkowym, inwestorzy zainteresowani wydobywaniem gazu łupkowego oraz potencjalni uczestnicy zainteresowani wejściem na polski rynek gazu ziemnego.

W dniu 24 lipca Prezes URE zatwierdził IRiESP, która uwzględnia niezbędne zmiany funkcjonowania rynku gazu oraz umożliwia sprzedaż gazu poprzez giełdę. IRiESP wprowadza m.in.

- zasady funkcjonowania tzw. punktu wirtualnego, definiowanego jako punkt leżący w systemie przesyłowym gazu wysokometanowego, o niesprecyzowanej fizycznej lokalizacji, w którym następuje obrót paliwami gazowymi,
- możliwości oferowania usług przesyłowych gazu ziemnego w trybie aukcyjnym w przypadku połączeń między krajowym systemem przesyłowym a systemami przesyłowymi innych państw,
- zmianę formy kontraktowania usług przesyłowych (jedna umowa o charakterze ramowym),
- funkcjonowanie rynku usług bilansujących zapewniającego narzędzia do bilansowania systemu.

Termin wejścia w życie postanowień Instrukcji został ustalony na dzień 1 stycznia 2013 r.

Ponadto w dniu 29 listopada 2012 r. weszła w życie nowelizacja rozporządzenia systemowego w zakresie regulującym zasady funkcjonowania punktu wirtualnego.

W celu odpowiedniego dostosowania zasad zawierania transakcji na giełdzie do obrotu gazem ziemnym, Komisja Nadzoru Finansowego, zatwierdziła na początku września 2012 r. Regulamin Obrotu Gazem na Towarowej Giełdzie Energii S.A. oraz Regulamin Giełdowej Izby Rozrachunkowej. Dokumenty te, określają m.in. jakie warunki muszą spełnić uczestnicy rynku, aby móc handlować gazem na giełdzie.

2.4. Bariery dostępu do rynku

Bariery dostępu do krajowego rynku gazu ziemnego wiążą się z ograniczonymi możliwościami pozyskania mocy przesyłowych i pojemności magazynowych, jako warunku wejścia nowych podmiotów do krajowego systemu oraz brakiem możliwości zakupu gazu ziemnego na rynku hurtowym z uwagi na brak takiego rynku.

Pomimo prowadzonych inwestycji infrastrukturalnych, wspieranych funduszami unijnymi, dostępne moce przesyłowe są w dalszym ciągu ograniczone. Dokonujący się w ich wyniku przyrost zdolności przesyłowych w dalszym ciągu nie wpływa na zmniejszenie siły rynkowej podmiotu dominującego, a przez samych uczestników oceniane są jako mało atrakcyjne w kontekście barier na tym rynku, w tym bariery uzyskania zdolności magazynowych, spełnienia wymogów regulacyjnych i pozyskania odbiorców.

Z punktu widzenia rozwoju rynku gazu, szczególnie jego integracji w ramach UE, istotna jest eliminacja ograniczeń przesyłowych na połączeniach transgranicznych. W 2010 r. udział zdolności importowych gazu w krajowym zapotrzebowaniu wyniósł 124,8%, przy czym zdolności importowe na połączeniach z krajami UE wynoszą 8,9% krajowego zapotrzebowania. Te zdolności są niemalże w całości wykorzystane w ramach istniejących zobowiązań kontraktowych. Uruchomiony wraz z zatwierdzeniem przez Prezesa URE w dniu 31 sierpnia 2011 r. Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej Polskiego Odcinka Systemu Gazociągów Tranzytowych Jamał-Europa (IRiESP SGT) rewers wirtualny na gazociągu jamalskim pozwoli na zawieranie dodatkowych kontraktów na import gazu ziemnego z kierunku zachodniego w wolumenie 2,3 mld m³ na rok, co odpowiada 15,95% krajowego zapotrzebowania. Z uwagi jednak na fakt, że zdolność ta jest oferowana na warunkach przerywanych, nie może być podstawą do budowania samodzielnej oferty dla odbiorców końcowych.

Po przeprowadzonych w 2011 r. pracach modernizacyjnych systemu przesyłowego na Dolnym Śląsku w rejonie Lasowa, zwiększona została przepustowość gazociągu na połączeniu z Niemcami o 0,5 mld m³/rok do łącznej wielkości 1,5 mld m³/rok.

We wrześniu 2011 r. oddane zostało do eksploatacji połączenie Polska–Czechy w rejonie Cieszyna o przepustowości 0,5 mld m³/rok. W sumie, nowe przepustowości na granicach czeskiej i niemieckiej stanowią 6% rocznego zapotrzebowania gazu ziemnego w Polsce. Biorąc pod uwagę fakt, że znaczna część tej nowobudowanej przepustowości jest zarezerwowana przez PGNiG, jej wpływ na możliwość liberalizacji rynku gazu ziemnego w Polsce jest niewielki.

Prowadzona jest budowa terminalu LNG w Świnoujściu, która pozwoli na odbiór do 5 mld m³ gazu ziemnego rocznie. Zakończenie budowy terminalu planowane jest w 2014 r. Świadczenie usługi regazyfikacji gazu skroplonego w tym terminalu jest częściowo zarezerwowane przez PGNiG na realizację umowy z Qatargas Operating Company Ltd. na dostawę gazu skroplonego LNG. Umowa na lata 2014–2034 gwarantuje dostawę ok. 1 mln ton gazu LNG rocznie, czyli ok. 1,5 mld m³ gazu ziemnego rocznie.

Brak istotnie rozwiniętego rynku hurtowego z całą towarzyszącą infrastrukturą, tj. rynkiem wirtualnym, rynkiem bilansującym, rynkiem zróżnicowanych ofert, a także brak atrakcyjnej oferty usług magazynowych, ograniczają zainteresowanie potencjalnych uczestników wejściem na ten rynek.

Dla nowych sprzedawców oraz odbiorców, którzy byliby zainteresowani zmianą sprzedawcy, barierą są ograniczenia zawarte w umowach z dotychczasowym sprzedawcą (m.in. zapisy umowne ograniczające możliwość odsprzedaży gazu; brak możliwości częściowej redukcji wolumenów zakontraktowanych przed liberalizacją rynku) oraz obecne zasady taryfowania, które wymagają rozdzielenia na taryfy za usługi infrastrukturalne w pełni regulowane oraz cenę towaru jakim jest gaz ziemny, ustaloną według mechanizmów rynkowych.

Uczestnicy rynku identyfikując bariery wskazują na potrzebę zniesienia obowiązku dywersyfikacji źródeł importu gazu ziemnego regulowanego na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie minimalnego poziomu

dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy, którego realizacja jest znacząco utrudniona z powodu niedostatecznie rozwiniętych na obecną chwilę zdolności przesyłowych polskiego systemu gazowego w kierunku zachodnim i południowym.

Uczestnicy rynku hurtowego szczególną uwagę zwracają na potrzebę weryfikacji podejścia do administracyjnego utrzymywania obowiązkowych zapasów. Dla zwiększenia możliwości dostępu do rynku dla nowych sprzedawców, należy rozważyć ograniczenie obowiązku utrzymywania minimalnych zapasów gazu ziemnego (podwyższenie progów uprawniających do zwolnienia z obowiązku; nadanie mu statusu użyteczności publicznej; umożliwienie rozłożenia kosztów na odbiorców objętych tym obowiązkiem) dla firm, których sprzedaż jest większa niż 100 mln m³ gazu ziemnego rocznie.

W związku z potrzebą uruchomienia obrotu gazem ziemnym na giełdzie, dodatkową barierę stanowią zapisy ustawy o giełdach towarowych, które wykluczają w obecnym brzmieniu możliwość bezpośredniego udziału uczestników rynku gazu w giełdowym obrocie gazem (możliwy jest jedynie handel za pośrednictwem domów maklerskich). Konieczna jest pilna inicjatywa w celu odpowiedniej modyfikacji zapisów ustawy tak, aby nowym dostawcom umożliwić pełny i bezpośredni udział w giełdzie (tak jak ma to miejsce w przypadku energii elektrycznej).

2.5. Równoprawne traktowanie uczestników rynku

Równoprawne traktowanie uczestników rynku jest pochodną niedyskryminacyjnego dostępu do infrastruktury (sieci, magazynów) dla wszystkich uczestników rynku, jako obowiązku nałożonego na operatorów tej infrastruktury przepisami prawa krajowego i unijnego.

W realiach polskiego rynku gazu ziemnego, weryfikacja tego wymogu następuje w przypadku, gdy niezależny podmiot ubiega się o dostęp do sieci lub magazynów. Analizowane przypadki odmowy dostępu do tej infrastruktury, a także skargi uczestników rynku wskazywały na szereg barier formalno-prawnych, a także przewagę dotychczasowego użytkownika infrastruktury przy ubieganiu się o dostęp do nowych przepustowości. Sytuacja ta uległa poprawie wraz z wdrożeniem Rozporządzenia 715/2009 i związanymi z tym zmianami kodeksów sieci przesyłowych, magazynowych oraz dystrybucyjnych, które w coraz większym stopniu odzwierciedlają egzekwowanie praw innych uczestników rynku.

2.6. Dostęp do informacji rynkowej

Dostęp do informacji na temat dostępności i warunków świadczonych usług infrastrukturalnych (sieciowych, LNG i magazynowych) zapewniają operatorzy na podstawie przepisów prawa określonych w rozporządzeniach unijnych. Obowiązki te są monitorowane na poziomie krajowym i unijnym. Brak ich realizacji może być powodem postępowania KE w stosunku do państwa członkowskiego.

Dostęp do informacji o cenie gazu ziemnego na rynkach zorganizowanych zapewniają te rynki. Ograniczona skala hurtowego rynku gazu ziemnego w Polsce i pełna regulacja cen gazu ziemnego dla wszystkich odbiorców powoduje, że publikowane są jedynie taryfy zatwierdzone przez Prezesa URE. Wraz z postępowaniem liberalizacji i uwalniania cen gazu ziemnego, dostęp do informacji rynkowej, w tym dotyczących poziomu cen i sposobu ich kształtowania w poszczególnych segmentach rynku będzie zyskiwać na znaczeniu.

W obszarze detalicznym dostęp do informacji rynkowej nie jest na chwilę obecną zagadnieniem kluczowym – brak jest alternatywnych ofert sprzedaży, odbiorcy – zwłaszcza

w gospodarstwach domowych – nie są świadomi istnienia rynku gazu ziemnego, a podmioty działające na tym rynku postrzegają jako monolit. Nie znają także praw przysługujących odbiorcy na rynku gazu ziemnego.

2.7. Skuteczność kontroli i zabezpieczeń przed nadużywaniem pozycji dominującej

Prezes URE, realizując ustawowy obowiązek współdziałania z Prezesem UOKiK, przekazuje mu płynące z rynku informacje o działaniach przedsiębiorstw energetycznych, które mogą być uznawane za nadużywanie pozycji dominującej.

Zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów w przypadku nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym, Prezes UOKiK może wydać decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazującą zaniechanie jej stosowania oraz nałożyć na przedsiębiorstwo nadużywające pozycji dominującej sankcję w postaci kary pieniężnej. Jeśli w toku prowadzonego postępowania antymonopolowego uprawdopodobnione zostanie, że przedsiębiorca naruszył zakaz nadużywania pozycji dominującej, może zaproponować zobowiązanie podjęcia lub zaniechania określonych działań, w celu zapobieżenia tym naruszeniom.⁶ W 2011 r. były przez UOKiK prowadzone postępowania antymonopolowe w odniesieniu do PGNiG dotyczące odmowy zawarcia umowy sprzedaży oraz terminów wypowiedzenia umów kompleksowych. Pierwsze z postępowań zakończyło się wydaniem decyzji stwierdzającej stosowanie przez PGNiG SA. antykonkurencyjnej praktyki oraz jej zaniechanie, natomiast drugie z postępowań zakończyło się wydaniem decyzji zobowiązującej, w której po uprawdopodobnieniu stosowania przez PGNiG SA antykonkurencyjnej praktyki przyjęto zobowiązanie PGNiG SA do jej zaniechania. Na skutek decyzji Prezesa UOKiK zostały wprowadzone do umów kompleksowych postanowienia kształtujące okres wypowiedzenia w ten sposób, że umowa ulega rozwiązaniu z końcem miesiąca gazowego następującego po miesiącu gazowym, w którym świadczenie o wypowiedzeniu zostało złożone sprzedawcy. Zgodnie z deklaracją PGNiG spółka wykonała podjęte zobowiązania.

Należy jednak podkreślić, że ani Prezes URE ani Prezes UOKiK nie dysponują obecnie samoistnym narzędziem bezpośredniego oddziaływania na zachowania przedsiębiorstw energetycznych na rynku, czy zmianę struktury podmiotowej na tym rynku, sprzyjającym ukształtowaniu zliberalizowanego rynku gazu ziemnego. W przypadku postępowań antymonopolowych istnieje możliwość przyjęcia przez Prezesa UOKiK w drodze decyzji kończącej postępowanie antymonopolowe, w którym uprawdopodobniono stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki ograniczającej konkurencję, zobowiązanie do podjęcia lub zaniechania określonych działań służących jej zaprzestaniu.

W obecnym stanie prawnym nie są doprecyzowane zasady współpracy pomiędzy organami nadzoru nad rynkiem gazu (Prezesem URE, Prezesem UOKiK czy Komisją Nadzoru Finansowego) określające sposób wykorzystania wzajemnych kompetencji w działaniach antymonopolowych i wspierających rozwój konkurencji na rynku towarowym i rynku instrumentów pochodnych.

⁶ Poza tym, Prezes UOKiK ma kompetencje do wydawania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania oraz do nałożenia na przedsiębiorstwo stosujące praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów sankcji w postaci kary pieniężnej. Również w tym przypadku, Prezes UOKiK może w toku prowadzonego postępowania przyjąć zobowiązanie przedsiębiorcy do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom.

2.8. Dostęp do wysokowydajnych technologii

Prezes URE ocenia, iż dostęp do wysokowydajnych technologii nie stanowi bariery rozwoju konkurencyjnego rynku gazu ziemnego.

Obecne wysokowydajne technologie pozyskania gazu ziemnego są dostępne, np. w postaci technologii wydobywania gazu łupkowego (ang. *shale gas*) oraz skraplania i regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego LNG. Rozwój tych technologii w latach kolejnych będzie miał istotny wpływ na dalszy rozwój rynku gazu ziemnego w Polsce i na rynku europejskim.

Ponadto dostępne są wysokosprawne technologie produkcji energii elektrycznej i ciepła z wykorzystaniem gazu ziemnego i w opinii uczestników rynku energii elektrycznej brak konkurencyjnego rynku gazu ziemnego może utrudniać powszechne wykorzystanie tego typu technologii. Rozwój systemów informatycznych wspierających rynki towarowe i instrumentów finansowych, a także ich standaryzacja na poziomie europejskim, nie stanowi ograniczenia w budowaniu płynnych i transparentnych platform obrotu gazem ziemnym oferujących zróżnicowane produkty dostosowane do potrzeb uczestników rynku.

Z punktu widzenia rynku detalicznego istotną zmianą będzie przyszłe, ewentualne wdrożenie inteligentnych systemów pomiarowych, pozwalających lepiej kontrolować i optymalizować zużycie gazu ziemnego. Najkorzystniejszym rozwiązaniem, m.in. z punktu widzenia efektywności ekonomicznej, wydaje się być wdrożenie zintegrowanych systemów mierzących jednocześnie zużycie wielu mediów, w tym gazu ziemnego.

3. Plan priorytetowych działań.

Priorytet I. Stworzenie podstaw do uwolnienia cen dla odbiorców komercyjnych

W niniejszym rozdziale zostały zaplanowane działania dla uruchomienia hurtowego rynku gazu ziemnego, który jest warunkiem niezbędnym dla umożliwienia sprawnego przebiegu procesu zmiany sprzedawcy gazu ziemnego. Realizacja tych działań pozwoli na pojawienie się oferty sprzedaży znaczącego wolumenu gazu ziemnego na rynku hurtowym w trybie publicznym na kolejne lata oraz zagwarantuje, iż w sektorze przedsiębiorstw komercyjnych zaistnieje możliwość zmiany sprzedawcy. Spodziewane jest, że przeprowadzenie tych działań wywoła rozwój mechanizmów konkurencji na hurtowym i detalicznym rynku w stopniu pozwalającym na zwolnienie cen gazu ziemnego dla odbiorców komercyjnych spod administracyjnego nadzoru Prezesa URE od 1 lipca 2013 roku.

Działanie 1.1 Uruchomienie płynnego rynku hurtowego

Z punktu widzenia efektywności oraz potrzeby jak najszybszego dokonania zmian na polskim rynku gazu, w szczególności na poziomie rynku hurtowego, najskuteczniejszym narzędziem liberalizacji rynku jest wprowadzenie obowiązku publicznej sprzedaży gazu ziemnego (tzw. obligo giełdowe) na giełdach towarowych. Obowiązek publicznej sprzedaży gazu powinien zostać przyjęty na poziomie ustawowym w wielkości odpowiadającej zapotrzebowaniu grupy odbiorców, dla których ceny gazu mają być kształtowane na rynku konkurencyjnym, tj. bez zatwierdzania przez Prezesa URE.

Wprowadzenie obligo giełdowego skutkować powinno uwolnieniem z obowiązku zatwierdzania taryf dla dużych odbiorców, których zapotrzebowanie odpowiada poziomowi tego obowiązku. Biorąc pod uwagę skoncentrowaną strukturę rynku gazu zarówno wprowadzanie obowiązku sprzedaży na giełdach towarowych, jak i uwalnianie cen dla odbiorców powinno być dokonywane stopniowo. Zakładając, że dopuszczalne jest stopniowe uwalnianie cen gazu dla poszczególnych grup odbiorców komercyjnych z mocy prawa, należy założyć wprowadzanie progresywnego obligo giełdowego. Wolumen gazu objętego obowiązkiem powinien w kolejnych latach ulegać zwiększeniu i obejmować:

- od 1 lipca 2013 r.: 30 % rocznego krajowego zapotrzebowania na gaz,
- od 1 stycznia 2014 r.: 50 % rocznego krajowego zapotrzebowania na gaz,
- od 1 lipca 2014 r.: 70 % rocznego krajowego zapotrzebowania na gaz.

Oczekuje się, że w wyniku wprowadzenia obowiązku publicznej sprzedaży gazu na poziomie 30%, zaistnieją warunki, które pozwolą na uwolnienie cen gazu dla dużych odbiorców przyłączonych do sieci przesyłowej od 1 lipca 2013 roku. Poziom zapotrzebowania tych odbiorców stanowi ok. 30% zużycia gazu w kraju, co odpowiadać będzie poziomowi obowiązku publicznej sprzedaży gazu. Uwolnienie kolejnych grup odbiorców następować powinno z mocy prawa w kolejnym roku: od 1 stycznia 2014 dla dużych odbiorców na sieci dystrybucyjnych oraz od 1 lipca 2014 r. dla pozostałych odbiorców komercyjnych.

Dzięki udostępnieniu gazu do obrotu poprzez giełdę towarową, odbiorcy końcowi będą mieli możliwość skorzystania z przysługującego im prawa do zmiany sprzedawcy gazu oraz zdywersyfikowania portfela dostaw gazu, a tym samym zwiększenia bezpieczeństwa jego dostaw.

Dla realizacji obowiązku publicznej sprzedaży gazu konieczne jest dostosowanie rozporządzenia taryfowego, tak aby w pełni dostosować taryfy do warunków handlu gazem ziemnym w punkcie wirtualnym.

Harmonogram kolejnych zadań niezbędnych do realizacji w tym obszarze, tak aby zaistniała możliwość uwolnienia cen gazu dla odbiorców komercyjnych, jest następujący:

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1. Zmiany rozporządzenia taryfowego	Minister Gospodarki	2013 r.
2. Przygotowanie nowelizacji przepisów prawa wprowadzających obowiązek sprzedaży gazu na giełdzie towarowej określonej ilości gazu ziemnego i harmonogramu zwolnienia taryf dla poszczególnych odbiorców z obowiązku zatwierdzania oraz zmiany ustawy o giełdach towarowych umożliwiającej bezpośredni udział przedsiębiorstw gazowniczych w giełdach towarowych	Minister Gospodarki	2013 r.
3. Dostosowanie instrukcji ruchu i eksploatacji operatorów systemów dystrybucyjnych do zmian IRiESP	OSD Prezes URE - zatwierdzenie	grudzień 2012 r. Zrealizowane
4. Uruchomienie obrotu gazem ziemnym na giełdzie towarowej	Giełda towarowa PGNiG (jako <i>animator rynku</i>)	grudzień 2012 r. Zrealizowane
5. Opracowanie wzorców umów mających funkcjonować w obrocie hurtowym, jako umów powszechnie akceptowanych przez uczestników rynku (w tym w szczególności przez podmiot dominujący)	Stowarzyszenia branżowe	2013 r.

Oczekuje się, iż w wyniku wprowadzenia obowiązku publicznej sprzedaży gazu powstanie hurtowy rynek gazu ziemnego w Polsce, który umożliwi nowym sprzedawcom przygotowanie ofert dla odbiorców komercyjnych. Bezpośrednio po wdrożeniu przepisów prawnych zawierających obowiązek sprzedaży gazu na giełdach towarowych, w sytuacji gdy przepisy te nie będą wystarczające dla stworzenia warunków konkurencji na rynku gazu niezbędnych dla prawidłowego kształtowania się cen gazu ziemnego Prezes URE będzie wykorzystywał narzędzia regulacyjne, o których mowa w działaniu 2.1 niniejszego dokumentu.

W przypadku pojawienia się płynnego rynku hurtowego gazu ziemnego na giełdzie towarowej, indeks cen giełdowych gazu ziemnego będzie uwzględniany procesie taryfowania odbiorców w gospodarstwach domowych w okresie przejściowym do czasu ich pełnego uwolnienia.

Działanie 1.2 Usprawnienie zmiany sprzedawcy gazu ziemnego

Realizacja prawa wyboru sprzedawcy przez odbiorcę wymaga prostej i precyzyjnej procedury. Procedura zmiany sprzedawcy operatora systemu przesyłowego została w znacznym stopniu dostosowana do planowanych zmian. Procedury zmiany sprzedawcy

operatorów systemów dystrybucyjnych, są ujednocicone (6 głównych operatorów systemów dystrybucyjnych). Zmiany muszą objąć m.in:

- standaryzację umów i dokumentów związanych ze zmianą sprzedawcy – wypracowanie jednolitego formularza zgłoszenia zmiany sprzedawcy do operatora sieci dystrybucyjnej,
- wdrożenie rozwiązań pomostowych w zakresie sprzedaży awaryjnej (określenie zasad tej sprzedaży, podmiotów zobowiązanych do jej świadczenia).

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1. Wypracowanie i wprowadzenie uproszczonej procedury zmiany sprzedawcy	OSD Prezes URE	grudzień 2012 r. Zrealizowane

W dniu 28 czerwca 2012 r. Prezes URE zatwierdził nowe IRiESD sześciu głównym OSD działającym w ramach Grupy Kapitałowej PGNiG, w których m.in. dopracowano szczegółowo procedurę zmiany sprzedawcy, zestandaryzowano umowy w tej kwestii oraz ustalono czas zmiany sprzedawcy na okres nie dłuższy niż 3 tygodnie. Postanowienia IRiESD weszły w życie 1 lipca 2012 r. Procedura ta podlegała dalszej modyfikacji na skutek konieczności wdrożenia IRiESP zatwierdzonej w dn. 24 lipca 2012 r. Nowe IRiESD weszły w życie w dniu 1 stycznia 2013 r.

Działanie 1.3. Zmiany w umowach kompleksowych PGNiG

Zmiany dotyczą zwiększenia skuteczności procedury zmiany sprzedawcy gazu ziemnego i odnoszą się do dostosowania umów kompleksowych w zakresie usunięcia postanowień niezgodnych z przepisami obowiązującego prawa i zapewnienia realnej możliwości negocjacji poszczególnych zapisów projektów umów poprzez korzystanie z zasady swobody umów i równości stron stosunku umownego, na podstawie których powinna opierać się współpraca podmiotów, w szczególności co do:

- zagwarantowania z mocy prawa wolności kontraktowej (możliwości częściowej redukcji wolumenów zakontraktowanych przed liberalizacją rynku),
- zagwarantowania wolności handlu (zniesienie zapisów umownych ograniczających możliwość odsprzedaży gazu),
- długości okresu wypowiedzenia umowy (działanie związane z decyzją zobowiązaniową Prezesa UOKiK z kwietnia 2012 r.),
- wysokości wnoszonych zabezpieczeń i kar umownych,
- odstąpienia od klauzul *take or pay*.

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
Wprowadzenie zmian w umowach kompleksowych umożliwiających przeprowadzenie sprawnej procedury zmiany sprzedawcy	PGNiG Prezes UOKiK – monitorowanie rynku gazu ziemnego w zakresie stosowania praktyk ograniczających konkurencję	2013 r.
Przygotowanie przepisów prawnych ułatwiających częściową zmianę sprzedawcy przez odbiorców gazu ziemnego	Minister Gospodarki	2013 r.

Priorytet II. Rozwój konkurencji na krajowym rynku gazu ziemnego i integracja z rynkami regionalnymi UE

Rozwój konkurencji na rynku krajowym powinien być zapewniony poprzez m.in.:

- transparentny i płynny krajowy rynek hurtowy zapewniający równy dla wszystkich uczestników dostęp do informacji rynkowych;
- ograniczanie możliwości manipulowania transakcjami zawieranymi na rynku;
- ograniczanie siły rynkowej przedsiębiorstw poprzez narzędzia regulacyjne;

Proces rozwoju konkurencji na rynku krajowym powinien być wspierany procesem integracji z europejskimi rynkami regionalnymi w tym w szczególności:

- inwestycje w połączenia transgraniczne, elastyczne i dostosowane do potrzeb rynku;
- harmonizację kodeksów sieci europejskich operatorów;
- łączenia rynków hurtowych w oparciu o wspólny model rynku gazu ziemnego.

Dla osiągnięcia tego celu proponuje się następujące działania:

Działanie 2.1 Wprowadzenie narzędzi stymulowania zachowań prorynkowych na rynku gazu ziemnego

Optymalnym rozwiązaniem dla stymulowania rozwiązań prorynkowych na rynku gazu ziemnego jest wprowadzenie możliwości nakładania przez regulatora rynku gazu ziemnego na przedsiębiorstwa energetyczne zobowiązań regulacyjnych, polegających na m.in.:

- publikowaniu określonych danych rynkowych;
- sprzedaży określonej części gazu ziemnego na określonych warunkach (np. w ramach Programu Uwalniania Gazu);
- pełnieniu na zorganizowanej platformie wymiany gazu ziemnego roli „*market maker*”.

W ramach prac nad Mapą drogową został przygotowany przez PGNiG S.A., w oparciu o Rekomendację Prezesa URE, projekt Programu Uwalniania Gazu. W ramach konsultacji społecznych, PUG został pozytywnie oceniony przez podmioty funkcjonujące na polskim

rynku gazu. Główną barierą wdrożenia Programu był brak odpowiednich narzędzi regulacyjnych. PUG, jako komplementarne narzędzie regulacyjne, powinien zostać wykorzystany, w sytuacji jeżeli obowiązek publicznej sprzedaży gazu nie spełni oczekiwanej z punktu widzenia liberalizacji rynku roli.

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
Przygotowanie projektu zmian regulacji prawnych w zakresie narzędzi stymulowania zachowań prorynkowych na rynku gazu ziemnego	Minister Gospodarki	2013 r.

Działanie 2.2 Zagwarantowanie niezależności regulatora rynku gazu ziemnego

Konieczne do przeprowadzenia są zmiany legislacyjne wzmacniające niezależność regulatora i wzmacniające instrumenty nadzoru nad rynkiem, w tym w szczególności:

- przywrócenie kadencyjności sprawowania urzędu Prezesa URE i wydłużenie czasu trwania kadencji lub/i możliwości jednokrotnej reelekcji;
- zapewnienie niezależności finansowej Prezesa URE poprzez określenie zasad tworzenia niezależnego budżetu, umożliwiającego sprawną i efektywną realizację powierzonych zadań regulacyjnych;
- przyznanie Prezesowi URE uprawnień do samodzielnego, elastycznego kształtowania struktury organu i podziału zadań w sposób nadążający za zmieniającymi się zadaniami i wymaganiami;
- instytucjonalizacja i intensyfikacja współpracy pomiędzy Prezesem URE a Prezesem UOKiK w celu poprawy efektywności działań chroniących konkurencję i konsumenta w postaci dwustronnego zobowiązania obu regulatorów tzn.:
 - Prezesa URE do przekazywania z urzędu Prezesowi UOKiK określonych rodzajów informacji o praktykach mogących naruszać konkurencję na rynku,
 - Prezesa UOKiK do wszczynania z urzędu postępowań wyjaśniających w przypadku informacji przekazywanych przez Prezesa URE we wskazany powyżej trybie.

Harmonogram wdrożenia powyższych zmian jest następujący:

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
Przygotowanie projektu zmian regulacji prawnych w zakresie zagwarantowania niezależności regulatora rynku gazu ziemnego	Minister Gospodarki	2013 r.

Działanie 2.3. Zwiększenie przejrzystości hurtowego rynku gazu ziemnego

Jednym z działań dotyczących obszaru rozwoju konkurencji jest wdrożenie zasad wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1227/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (REMIT). Celem tego rozporządzenia jest zapobieganie nieuczciwym praktykom również na hurtowym rynku gazu ziemnego. Zakazane są takie praktyki, jak: wykorzystywanie poufnych informacji wewnętrznych w procesie zawierania transakcji handlowych, a także manipulowanie rynkiem poprzez m.in. dokonywanie transakcji oraz publikowanie fałszywych informacji, które mogłyby istotnie zakłócić funkcjonowanie konkurencyjnego rynku gazu ziemnego. Zakazy te są stosowane zarówno w odniesieniu do handlu gazem ziemnym, jak również w stosunku do kontraktów na przesył tego paliwa w UE.

Dla skutecznego wdrożenia zasad wynikających z tego rozporządzenia zostaną podjęte następujące działania (głównie na poziomie europejskim – we współpracy z ACER):

- stworzenie ogólnoeuropejskiego rejestru informacji o uczestnikach rynku;
- stworzenie europejskiej platformy monitorowania transakcji zawieranych na rynku;
- przygotowanie wytycznych dotyczących zakresu informacji poufnych, które powinny być opublikowane przed zawarciem transakcji na rynku;
- przygotowanie wytycznych dotyczących monitorowania transakcji oraz wykrywania i karania nieuczciwych praktyk na rynku;
- wprowadzenie do Prawa gazowego kompetencji dla Prezesa URE do monitorowania i nakładania kar na uczestników rynku za naruszenie zasad wynikających z ww. rozporządzenia.

Przygotowanie instrumentów wdrażania REMIT oraz proces stosowania przepisów tego rozporządzenia będą koordynowane na poziomie UE przez Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER).

Na poziomie krajowym realizowane będą następujące zadania:

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1. Udział w procedurze komitologii dotyczącej projektów aktów wykonawczych do REMIT (art. 8).	Minister Gospodarki	2013 r.
2. Przygotowanie zmian przepisów ustawowych w zakresie prowadzenia dochodzeń i egzekwowania przepisów dot. REMIT, w tym nakładania sankcji w przypadku naruszeń i udział w postępowaniach odwoławczych oraz w zakresie współpracy przy realizacji zadań.	Minister Gospodarki	2013 r.
3. Przygotowanie systemu wdrażania REMIT, w tym zorganizowanie i obsługa krajowego systemu rejestracji uczestników rynku.	Prezes URE	2013 r.- 2014 r.

Działanie 2.4 Rozbudowa infrastruktury gazowej

Poziom rozwoju infrastruktury gazowej, w tym połączeń międzysystemowych, niezbędnej dla zapewnienia ciągłości dostaw gazu ziemnego, ma istotny wpływ na zachowanie bezpieczeństwa energetycznego, wzrost konkurencji oraz efektywność użytkowania paliwa gazowego. Potrzeba posiadania zdolności przesyłowych, zapewniających ciągłość dostaw gazu ziemnego oraz tworzenie jednolitego rynku gazu ziemnego w UE ukierunkowuje działania na (m.in.) rozwój systemu przesyłowego gazu ziemnego wraz z elastycznymi połączeniami transgranicznymi.

Planowane lub realizowane inwestycje, niżej wymienione, będą miały istotny wpływ na możliwości dynamizacji procesów europejskiej integracji:

- budowa terminalu LNG oraz portu zewnętrznego w Świnoujściu do odbioru skroplonego gazu ziemnego, transportowanego drogą morską;
- rozbudowa systemu przesyłowego na północy Polski, umożliwiającego wprowadzenie gazu ziemnego pochodzącego z terminala LNG;
- dalsza rozbudowa połączenia międzysystemowego na granicy polsko-niemieckiej, w okolicach Lasowa (łącznie z fizycznym przepływem odwróconym);
- dalsza rozbudowa połączenia międzysystemowego Polska-Czechy w Cieszynie (łącznie z fizycznym przepływem odwróconym);
- umożliwienie fizycznego przepływu odwróconego na gazociągu SGT Jamał – Europa;
- budowa gazociągu łączącego polski i słowacki system gazowy;
- budowa gazociągu łączącego polski i litewski system gazowy (m.in. w celu uzyskania dostępu do zlokalizowanych na Łotwie magazynów gazu);
- rozbudowa podziemnych magazynów gazu ziemnego, która jest istotna ze względu na potrzeby bilansowe, utrzymywania zapasów, możliwość wejścia na rynek nowych podmiotów. Zgodnie z przyjętym przez PGNiG planem inwestycyjnym w 2012 r. zostaną rozbudowane pojemności magazynów gazu: Wierzchowice i Mogilno.

Inwestycje będą realizowane przez właściwych operatorów z uwzględnieniem uzgodnionego na poziomie ENTSO-G i ACER 10-letniego planu inwestycyjnego i z uwzględnieniem planów krajowych, okresowo aktualizowanych w dostosowaniu do potrzeb uczestników rynku i priorytetów polityki energetycznej. Udostępnianie mocy nowej infrastruktury gazowej powinno uwzględniać zharmonizowane między operatorami produkty na zasadach ustalonych zgodnie z wytycznymi regulatorów i wspólnymi kodeksami sieci.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw oraz koniecznych inwestycji, regulatorzy będą kontynuowali prace w 2013 r. w celu wypracowania metod wyznaczania i finansowania nowej infrastruktury, poprzez skoordynowane, rynkowe procedury (wprowadzenie mechanizmu *open season*⁷ na nowe zdolności przesyłowe).

Działanie 2.5 Harmonizacja kodeksów sieci oraz zasad ustalania taryf przesyłowych w ramach UE

Podstawowymi narzędziami przewidzianymi w trzecim pakiecie energetycznym są wytyczne ramowe ACER i kodeksy sieci ENTSO-G odnoszące się do dwunastu obszarów

⁷ Procedura *open season* określa zasady realizacji inwestycji przy zachowaniu zasady przejrzystości. Procedura składa się z dwóch faz: pierwszej – badania rynku, w ramach której analizowana jest strona popytowa inwestycji oraz drugiej – w trakcie której dokonywana jest alokacja przepustowości.

priorytetowych, obejmujących m.in.: zasady alokacji zdolności przesyłowych, zasady zarządzania ograniczeniami, zasady dotyczące bilansowania, zasady dostępu stron trzecich, zasady wymiany danych i rozliczeń, zasady przejrzystości i zasady dotyczące struktur taryf przesyłowych.

Obok nich trzeci pakiet przewiduje również wytyczne wiążące, które określają szczegóły dotyczące usług związanych z dostępem stron trzecich, zasad alokacji oraz zarządzania ograniczeniami, dostarczania informacji przez operatorów i metod kalkulacji taryf.

Wytyczne ramowe ACER i wynikające z nich kodeksy sieci ENTSO-G będą kształtować zasady funkcjonowania rynku gazu ziemnego w Polsce. Z uwagi na wieloetapowy charakter prac, prowadzonych w ramach ACER, ENTSG oraz w procedurze komitologii, wymagana jest koordynacja procesu pomiędzy Ministrem Gospodarki, Prezesem URE i operatorem, aby zapewnić efektywność procesu przygotowania i wdrażania rozwiązań..

Po wdrożeniu powyższych dokumentów na poziomie UE dostosowania wymagać będą instrukcje funkcjonowania krajowego systemu gazowego. W niektórych przypadkach efektywne dostosowanie może wymagać również zmian w przepisach prawa krajowego.

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1.Koordinacja kluczowych procesów integracji z rynkami regionalnymi, w tym przyjmowania wspólnych kodeksów sieci	Minister Gospodarki	praca ciągła w latach 2012-2014
2.Udział w procesie projektowania i przyjmowania wytycznych ramowych ACER, kodeksów sieci ENTSG i wytycznych KE przewidzianych w rozporządzeniu 715/2009, tak by uwzględniały specyfikę krajową	Minister Gospodarki Prezes URE Gaz-System	praca ciągła w latach 2012-2014
3.Przeniesienie na poziom krajowy rozwiązań wynikających z wytycznych ramowych i kodeksów sieci	Gaz- System – dostosowanie IRiESP, taryf i umów do nowych wymagań OSD – dostosowanie IRiESD Prezes URE – zatwierdzenie stosownych dokumentów operatorskich Minister Gospodarki – opracowanie aktów prawnych zapewniających większą efektywność wdrożenia kodeksów i wytycznych	praca ciągła w latach 2012-2014

Działanie 2.6 Wypracowanie i implementacja zasad docelowego modelu rynku gazu na poziomie regionalnym oraz w UE

Niezależnie od prac nad wspólnymi kodeksami sieci, trwają intensywne prace nad przygotowaniem koncepcji docelowego modelu rynku gazu. Zgodnie z przygotowanymi dotychczas dokumentami, integracja rynków na poziomie UE będzie oparta na handlu gazem ziemnym przy wykorzystaniu wirtualnych węzłów wymiany gazu oraz na efektywnym

wykorzystaniu istniejących i przyszłych zdolności przesyłowych, alokowanych w oparciu o mechanizmy konkurencji.

Docelowy model gazu w UE opierać się będzie na trzech filarach:

- zapewnieniu efektywnie funkcjonujących rynków hurtowych;
- połączeniu rynków hurtowych;
- zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw i niezbędnych inwestycji.

Zgodnie z tym modelem, warunkiem niezbędnym dla pełnej integracji są efektywnie funkcjonujące krajowe rynki hurtowe. Będą one funkcjonowały w oparciu o strefy *entry-exit*, w których zdolności przesyłowe na wejściu będą alokowane oddzielnie od zdolności na wyjściu z systemu, w rezultacie gaz ziemny będzie mógł być dostarczony do dowolnego punktu wyjścia. Stworzenie takich stref *entry-exit* jest bezpośrednio powiązane ze stworzeniem wirtualnych węzłów wymiany gazu. Konieczne przy tym będzie ujednoczenie na poziomie UE zasady dostępu do sieci w oparciu o taryfy *entry-exit*, ujednoczenie na poziomie UE kodeksy sieci przesyłowej, zredukowanie liczby wyodrębnionych obszarów bilansowania gazu ziemnego w UE i wprowadzenie kontraktów na usługi przesyłowe pomiędzy węzłami w sieci (*hub-to-hub transport products*).

Zdaniem regulatorów efektywnie funkcjonujące rynki hurtowe wymagają osiągnięcia wskaźników niskiej koncentracji rynków, zdywersyfikowanych dostaw, wystarczającego popytu, jak również wysokiej płynności rynków hurtowych (mierzonego poprzez różnicę pomiędzy wielkościami handlowanymi a fizycznie dostarczonymi).

Model docelowy rynku gazu przewiduje również połączenie funkcjonujących rynków hurtowych, w tym wprowadzenie mechanizmu *market coupling*⁸ w procesie wymiany międzysystemowej. Konieczne jest efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury gazowej, zapewnienie dostępu do mocy przesyłowych na połączeniach transgranicznych dla wszystkich podmiotów na tych samych zasadach oraz zapewnienie że niewykorzystane przepustowości są oferowane.

W związku z toczącymi się pracami w UE nad docelowym modelem rynku gazu, konieczna jest realizacja w Polsce w szczególności następujących zadań:

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1. Przegląd płynności krajowego rynku hurtowego i stopnia jego integracji, w tym z rynkiem regionalnym	Prezes URE	IV kw. 2012 r. Zrealizowane
2. Wypracowanie projektu strategii integracji polskiego rynku gazu ziemnego w ramach rynku regionalnego oraz z rynkami UE	Minister Gospodarki Prezes URE	2013 r.
3. Przeprowadzenie konsultacji i uzgodnień międzyresortowych projektu ww. strategii	Minister Gospodarki	2013 r.
4. Przyjęcie przez Radę Ministrów ww. strategii	Minister Gospodarki – jak organ przedkładający pod obrady RM	2013 r.

⁸ Mechanizm ten przewiduje zakup gazu i zdolności przesyłowych w ramach jednej transakcji.

Priorytet III. Stworzenie warunków do uwolnienia cen dla małych odbiorców i gospodarstw domowych

Mali odbiorcy i gospodarstwa domowe wymagają szczególnej ochrony i wzmocnienia ze względu na słabą indywidualną pozycję na rynku gazu ziemnego, niedostateczny dostęp do informacji oraz niski poziom świadomości swoich praw. Poprawę sytuacji odbiorców w gospodarstwach domowych przynieść powinna implementacja rozwiązań, które przewiduje III Pakiet energetyczny, m.in. wdrożenie systemów pomocy odbiorcom wrażliwym, pozasądowych (alternatywnych) metod rozwiązywania sporów, czy też instytucji niezależnego rzecznika odbiorców. Inne działania to stworzenie warunków do szybkiej zmiany sprzedawcy, a także upowszechnienie informacji i wiedzy umożliwiającej odbiorcy świadome uczestnictwo w rynku gazu ziemnego.

Biorąc pod uwagę harmonogram wdrażania ww. działań skierowanych w zakresie rynku hurtowego, odbiorców komercyjnych oraz integracji europejskiej, spodziewanym terminem uwolnienia cen dla małych odbiorców i gospodarstw domowych jest 1 stycznia 2016 r.

Działania w tym obszarze należy skoncentrować w następujących obszarach:

Działanie 3.1 Ustalenie zasad i procedury zmiany sprzedawcy

Ze względu na słabą pozycję rynkową odbiorcy w gospodarstwie domowym oraz w związku z ograniczonym dostępem tego typu odbiorców do dokumentu o charakterze technicznym, jakim jest IRiESD, postuluje się docelowe uregulowanie procedury zmiany sprzedawcy w rozporządzeniu tzw. systemowym oraz ustawowe uregulowanie sprzedaży awaryjnej – jej zasad i warunków cenowych.

Należy rozważyć przy tym umożliwienie odbiorcom zgłaszania zmiany sprzedawcy i obsługę procesu z wykorzystaniem nowoczesnych kanałów komunikacji (np. internet).

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
Przygotowanie projektów przepisów prawnych w zakresie sprzedaży awaryjnej i procedury zmiany sprzedawcy	Minister Gospodarki	2013 r.

Działanie 3.2 Działalność informacyjno-edukacyjna

Działania w tym zakresie służyć mają uświadomieniu odbiorcom ich praw i obowiązków na zliberalizowanym rynku gazu ziemnego. Proces ten powinien być wsparty odpowiednio przygotowanymi akcjami edukacyjno-informacyjnymi, prowadzonymi przez różnych interesariuszy (administrację publiczną, media, organizacje branżowe, organizacje konsumenckie, przedsiębiorstwa obrotowe i dystrybucyjne). Odpowiednie działania służące wzmocnieniu pozycji odbiorców w gospodarstwach domowych mogą objąć:

- przeprowadzenia ogólnopolskiej kampanii edukacyjno-informacyjnej związanej z prawem wyboru sprzedawcy gazu ziemnego,
- druk i kolportaż ulotek informacyjnych zawierających informacje o możliwości i procedurze zmiany sprzedawcy,

- rozszerzenie zakresu informacji na stronie URE www.masz.wybor.pl o informacje dotyczące rynku gazu ziemnego (procedura zmiany sprzedawcy, aktywni sprzedawcy gazu ziemnego działający na obszarach poszczególnych operatorów sieci dystrybucyjnej, lista podstawowych pytań i odpowiedzi w zakresie zmiany sprzedawcy gazu ziemnego),
- przygotowanie narzędzia informatycznego (tzw. kalkulatora cenowego) umożliwiającego odbiorcom w gospodarstwach domowych porównywanie cen gazu ziemnego w ofertach poszczególnych sprzedawców (narzędzie udostępniane nieodpłatnie i przynajmniej nadzorowane przez regulatora).

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1. Pozyskanie środków na działalność informacyjno-edukacyjną i przygotowanie kalkulatora cenowego)	Prezes URE we współpracy z Ministrem Finansów	2015 r.
2. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej, obejmującej wyżej wymienione elementy (w tym kalkulator cenowy)	URE	2015 r.

Działanie 3.3 Ochrona odbiorcy wrażliwego

Ochronie podlegać powinna grupa odbiorców (gospodarstwa domowe), którzy z powodu ubóstwa nie mogą opłacić rachunków i narażeni są na wstrzymanie dostaw gazu ziemnego. Należy ocenić dotychczas dostępne mechanizmy wsparcia odbiorców wrażliwych ekonomicznie (np. w ramach systemu dodatków mieszkaniowych, czy programów społecznej odpowiedzialności, tzw. CSR - *Corporate Social Responsibility* lub CSV – *Corporate Social Value*). W przypadku uznania istniejących rozwiązań za niewystarczające powinien zostać stworzony system pomocy odbiorcy wrażliwemu.

Zadanie	Odpowiedzialni	Termin zakończenia realizacji
1. Przegląd istniejących instrumentów wsparcia odbiorcy wrażliwego w zakresie gazu ziemnego (dodatki mieszkaniowe) pod kątem ich wystarczalności	Prezes URE we współpracy z właściwymi ministerstwami	2015 r.
2. Wprowadzenie dodatkowych instrumentów ochrony odbiorcy wrażliwego, w przypadku braku adekwatności istniejących systemów.	Właściwe organy, stosownie do uzyskanych wyników przeglądu	2015 r.

4. System monitorowania realizacji działań

Powyższe działania zostały zaplanowane w horyzoncie do 2015, jednakże kluczowe dla wejścia na szybką ścieżkę rozwoju rynku gazu ziemnego jest przeprowadzenie działań objętych priorytetem I. Efektywne wdrożenie tych działań wymaga ciągłego monitorowania postępów oraz planowania środków zaradczych w przypadku niepowodzenia realizacji któregokolwiek z etapów zaplanowanych działań. Dlatego Prezes URE w półrocznych cyklach będzie przygotowywał dla Zespołu ds. Polityki Energetycznej sprawozdanie z realizacji działań objętych niniejszym dokumentem oraz w razie potrzeby proponował wdrożenie dodatkowych działań lub modyfikację działań zaplanowanych. Taki system monitorowania będzie pozwalał na bieżące śledzenie postępów realizacji zaplanowanych działań oraz podejmowania interwencji w przypadku opóźnień oraz zmiany uwarunkowań. Monitorowanie postępów w realizacji niniejszego dokumentu prowadzone będzie w oparciu o następujące wskaźniki:

- liczba zmian sprzedawcy gazu ziemnego;
- zwiększenie zdolności przesyłowych na połączeniach transgranicznych;
- liczba podmiotów spoza grupy PGNiG aktywnie uczestniczących na rynku hurtowym gazu ziemnego;
- liczba podmiotów aktywnie uczestniczących w obrocie gazem ziemnym na giełdzie towarowej;
- liczba podmiotów importujących gaz ziemny do Polski;
- zmiana udziału PGNiG w rynku hurtowym oraz w sprzedaży do poszczególnych grup odbiorców;
- wskaźnik koncentracji rynku detalicznego - HHI;
- udział trzech największych sprzedawców na rynku detalicznym.